

boli, a quo capti tenentur ad ipsius voluntatem, ad auxilium poenitentiae revertantur.

Cf. en. XXV. Conc. Arelat. mox citati.

EX CONCILIO VENETICO

CIRC. AN. 465.

Canon II. Eos qui relictis uxoribus suis sicut in evangelio dicitur, excepta causa fornicationis, sine adulterii probatione, alias duxerint, statuimus a communione arcendos.

Videntur hi Patres non punituri fuisse huius modi viros qui aliam duxerint si adulterium uxoris probaretur. Sed perpende canonem esse poenalem, quo crimini poena statuitur: cum autem speciale sit peccatum, innocente dimissa aliam ducere, ratio certe potuit esse cur hoc peccatum specialiter plecteretur, quin exinde inferre liceret alias non improbaturos Patres istas secundas nuptias.

Canon IV. Eas, quae virginitatem professae et benedictionem fuerint per manus impositionem (*vide ritum* impositionis manus in benedictione virginis professae non secus ac diaconissis graecis) sub contestatione huius propositi consecutae, si fuerint in adulterio (*commixtio scilicet earum cum quolibet adulterium vocatur ut iam ab aliis audivimus*) deprehensae, cum adulteris ipsarum arcendas a communione censemus.

Cf. en. VI. Conc. Turon. praeced.

EX EPISTOLA GELASII

AD EPISCOPOS LUCANIAE AN. 394.

Decretum XX. Virginibus sacris temere se quosdam sociare cognovimus et post dicatum Deo propositum incesta foedera sacrilegaque miscere. Quos protinus aequum est a sacra communione detrudi et nisi per publicam probatamque poenitentiam omnino non recipi: sed tamen viaticum de seculo transeuntibus, si tamen poenituerint, non negetur.

Si huiusmodi nuptiae vocantur federa incesta, patet ex mente Gelasii nullum esse verum coniugium. Cf. decretum XII Innocentii I ad Vietricium s. c. et sequens Gelasii decretum, « Virgines quae post consecrationem nupserint, non tam adulterae sunt, quam incestae » aiebat Hieronymus adv. Iovinianum l. I. n. 13.

Decretum XXI. Nam de viduis sub nulla benedictione velandis superius (*Decr. XIII*) late sufficienterque praediximus. Quae (*viduae non velatae*) propria voluntate professam pristini coniugii castitatem

mutabili mente calcaverint, periculi earum intererit, quali Deum debeant satisfactione placare, quia iuxta Apostolum primam fidem irritam fecerunt. Sicut enim si se forsitan continere non poterant, secundum Apostolum, nullatenus nubere vetabantur, sic habita secum deliberatione, promissam Deo pudicitiae fidem debent custodire. Nos autem talibus nullum laqueum debemus iniicere sed solum adhortationes praemii sempiterni poenasque proponere divini iudicii, ut et nostra sit absoluta conscientia et illarum pro se rationem Deo reddat intentio.

Perpende loqui haec Gelasium de iis, quae non sunt velatae, idcirco aliter de ipsis decernere ac de velatis, quemadmodum et Innocentius decret. c. Nuptiae scilicet his terminis prohibentur sed contractae non dirimuntur.

Decretum XXII. Secundas nuptias sicut secularibus inire conceditur, ita post eas nullus ad clericale sinitur venire collegium. Hic enim humanae fragilitati generaliter concessa licentia, alia debet esse vita divinarum rerum servitio dedicata.

EX CONCILIO AGATHENSI

CUI CAESARIUS ARELATENSIS PRAEFUIT. AN. 506.

Canon I. Placuit de bigamis aut de internuptarum maritis, quamquam aliud patrum statuta decreverint, ut qui hucusque ordinati sunt, habita miseratione, presbyterii vel diaconatus nomen tantum obtineant, officium vero presbyteri consecrandi et ministrandi huiusmodi diacones non praesumant.

Canon IX. Placuit etiam, ut si diacones aut presbyteri coniugati ad torum suarum uxorum redire voluerint, papae Innocentii ordinatio et Siricii episcopi auctoritas conservetur.

Canon XVI. Si coniugati iuvenes consenserint ordinari, etiam uxorum voluntas ita requirenda est ut sequestrato mansionis cubiculo, religione praemissa, posteaquam pariter conversi fuerint, ordinentur.

Cf. s. c. canonem II Concilii Arelatensis 2.

Canon XIX. Sanctimoniales, quamlibet vita earum et mores probati sint, ante annum aetatis suae quadragesimum non velentur.

Cf. canonem s. c. Conc. Caesarangustani.

Canon XXV. Hi seculares, qui coniugale consortium culpa graviore dimittunt vel etiam dimiserunt et nullas causas dissidii probabiliter proponentes, propterea sua matrimonia dimittunt ut aut illicita aut aliena praesumant, si antequam apud episcopos conprovinciales dissidii causas dixerint et prius uxores quam iudicio

damnentur, abiecerint, a communione ecclesiae et sancto populi coetu, pro eo quod fidem et coniugia mandant excludantur.

De simplici dimissione h. e. separatione facta absque ecclesiastica auctoritate sermo est, quam quidam moliebantur ut illicitis coniunctionibus etiam cum alienis commodius vacare possent: quae tamen, etiam legitime facta separatione, iis non licere opus non erat apertius declarare. Cf. en. II. Conc. Venetici. s. c.

Canon LXI. (*Hic canon videtur additus canonibus huius concilii ex Concilio Epanoensi an. 517. Hunc canonem citat ex Synodo Agathensi ac confirmat Synodus Coloniensis an. 887.* De incestis coniunctionibus nihil prorsus veniae reservamus, nisi cum adulterium separatione sanaverint. Incestos vero nullo coniugii nomine deputandos, quos etiam designare funestum est, hos esse censemus. Si quis relictam fratris, quae pene prius soror exstiterat, carnali coniunctione polluerit, (cf. can. II Neocaes.) si quis frater germanam uxoris acceperit (cf. can. Illiber. LXI. Decret. Siricii in epist. ad Gallos XII et can. Basilii XXVIII.) si quis novercam duxerit, (Cf. I. cor. et can. Basilii XXIII.) si quis consobrinae se sociaverit, si quis relictæ vel filiae avunculi (cf. Siricii decretum ibid. XIV) misceatur aut patruï filiae vel privignae suae (cf. can. Illib. LXVI.) aut qui ex propria consanguinitate aliquam aut (eam) quam consanguineus habuit, concubitu polluerit duxerit uxorem... quod ita praesenti tempore prohibemus, ut ea quae sunt hactenus instituta, non dissolvamus.

Cf. en. IV. Conc. Toletani 2. inf. c. Vides heic nullam certam normam tradi dignoscendi limites consanguinitatis et affinitatis, sed aliunde iam notam ipsam potius supponi. Vides pariter affinitatem tantum protendi quantum consanguinitas.

Canon LXVII. Non oportet cum omnibus haereticis miscere connubia et vel filios vel filias dare, sed potius accipere, si tamen profitentur christianos futuros esse se et catholicos.

Cf. en. XXXI. Laodic.

EX CONCILIO AURELIANENSI

AN. 511.

Canon II. Si ad Ecclesiam raptor cum rapta confugerit et feminam ipsam violentiam pertulisse constiterit, statim liberetur de manu raptoris, et raptor, mortis vel poenarum immunitate concessa, aut serviendi conditioni subiectus sit aut redimendi se liberum habeat facultatem, si vero quae rapitur, patrem habere constiterit et puella raptori aut rapienda aut rapta consenserit; potestati patris

excusata reddatur, et raptor a patre superioris conditionis satisfactione teneatur obnoxius.

Canon XIII. Si se cuicumque mulier duplici coniugio presbyteri vel diaconi relicta coniunxerit, aut castigati separentur aut certe, si in criminum intentione persisterint, pari excommunicatione plectantur.

Cf. can. XVIII. Conc. Toletani I. an. 400.

Canon XVIII. Ne superstes frater torum defuncti fratris ascendat, neve se quisquam amissae uxoris sorori audeat sociare. Quod si fecerint, ecclesiastica districtione servantur.

Cf. can. LXI. Conc. Agathensis et can. II. Conc. Neocaesariensis.

Canon XXI. Monachus in monasterio conversus vel si pallium probatus fuerit accepisse, si postea uxori suae fuerat sociatus, tantae praevaricationis reus nunquam ecclesiastici gradus officium sortiatur.

EX EPISTOLA DECRETALI SYMMACHI

AD CAESARIUM EPISCOPUM ARELATENSEM AN. 513.

Decretum IV. Raptores viduarum vel virginum pro immanitate tanti facinoris detestamur, illos vehementius persequendo, qui Deo sacratas virgines vel volentes vel invitae matrimonio suo sociare tentaverint: quos pro tam nefandi criminis atrocitate a communione suspendi praecipimus.

Caesarius disciplinae Ecclesiasticae maxime studiosus excolendo quoque flori venustissimo virginitatis in horto Ecclesiae adlaborabat, coenobiumque puellarum instituerat cuius confirmationem et immunitatem a potestate Episcopi quoad temporalia scilicet obtinuit a successore Symmachi Hormisdæ anno 515. Cf. inter epistol. Hormisdæ apud Andream Thiel. epist. 150, et testamentum eiusdem Caesarii apud Baronium an. 508.

Cum autem credibile haud sit Symmachum hac in re aliter censuisse ac Innocentius, patet quod silentium circa nullitatem huiusmodi contractus coniugalis, cum de imponenda poenitentia agitur, nullo modo aequivalet affirmationi hos contractus valere. Id et in aliis canonibus meminisse iuvabit.

Decretum V. Neque viduas ad nuptias transire patimur, quae in religioso proposito diuturna observatione permanserunt. Similiter virgines nubere prohibemus, quas annis plurimis in monasteriis aetatem peregissee contigerit.

EX CONCILIO GERUNDENSI

IN PROVINCIA TARRACONENSI. AN. 517.

Canon VI. Placuit a pontifice usque ad subdiaconum, post suscepti honoris officium, si quis ex coniunctis (*matrimonio*) fuerit ordinatus, ut sine coniuge habitet.

Lex caelibatus clare pro omnibus usque ad subdiaconum proponitur. Cf. en. 1. Conc. Toletani an. 400.

EX CONCILIO EPAONENSI

AN. 517.

Canon XXX. huius Synodi idem est ac recitatus superius LXI conc. Agathensis.

Canon XXXII. Relicta presbyteri sive diaconi, si cuicumque renupserit, eatenus ab ecclesia pellatur donec a coniunctione illicita separetur, marito quoque eius simili usque ad correctionem severitate plectendo.

Cf. en. XIII. Conc. Aurelianensis mox citat.

Canon XXXVII. Ne laicus (*uxoratus scilicet*) nisi religione praemissa clericus ordinatur.

Cf. en. XVI. Conc. Agathensis.

EX CONCILIO LUGDUNI

VEL ALIBI IN BURGUNDIA HABITI (CF. ANTON. PAGI AD AN. CHR. 517)
IN CAUSA CUIUSDAM STEPHANI AN. CIRC. 517

Canon I. In nomine Trinitatis congregati iterato in unum, in causa Stephani incesti crimine polluti atque in lugdunensi urbe degentis decrevimus ut hoc factum nostrum, quod in damnationem eius vel illius (*Palladiae ex can. VI*), quam sibi illicite sociavit, uno consensu subscripsimus (*in synodo nimirum praeced. Epao-nensi*) inviolabiliter servaremus (*hic est canon XXX praeced. synodi Epao-nensis*). Quod non solum de praefatis eisdem personis placuit custodiri, sed in omnibus, quolibet loco vel tempore in hac fuerint perversitate detecti.

EX CONCILIO ILERDENSI

IN HISPANIA TARRACONENSI AN. 524.

Canon VI. Qui poenitenti viduae (*quae vitam scilicet religiosam vovit*) vel virgini religiosae vim stupri intulerit, si se ab eo

sequestrari (*ipsa*) noluerit, pariter a communione et a christianorum consortio segegetur. Si vero illa, quae vim pertulit ad sanctam religionem redierit, in illo solo, quoadusque publice poeniteat, data sententia perseveret.

EX CONCILIO TOLETANO

AN. 527 VEL 531.

Canon I. De his, quos voluntas parentum a primis infantiae annis clericatus officio manciparit, statuimus observandum ut mox cum detonsi vel ministerio lectorum contraditi fuerint, in domo ecclesiae, sub episcopali praesentia, a praeposito sibi debeant erudiri. At ubi octavum decimum aetatis suae compleverint annum, coram totius cleri plebisque conspectu voluntas eorum de expetendo coniugio ab episcopo perscrutetur. Quibus si gratia castitatis, Deo inspirante, placuit, et professionem castimoniae suae, absque coniugali necessitate, se sponponderint servaturos, hi tanquam appetitores arctissimae vitae, lenissimo Domini iugo subdantur, ac primum subdiaconatus ministerium, probatione habita professionis suae, a vigesimo anno suscipiant.... Cavendum tamen est his, ne quando suae spon-sionis immemores aut ad terrenas nuptias aut ad furtivos concubitus recurrant. Quod si forte fecerint, ut sacrilegii rei damnentur et ab ecclesia habeantur extranei. His autem, quibus voluntas propria, interrogationis tempore, desiderium nubendi persuaserit, concessam ab apostolis licentiam auferre non possumus. Ita ut cum provec-tae aetatis in coniugio positi renunciaturos se pari consensu operibus carnis sponponderint, ad sacros ordines aspirent.

Cf. en. XLIX. Conc. Toletani 4. inf. e. an. 633.

Canon IV. Ne quis fidelium propinquam sanguinis sui, usquequo affinitatis lineamenta generis successione cognoscit, in matrimonio sibi desideret copulari... tantoque annosioris excommunicationis tempore a Christi corpore et fraternitatis consortio sequestratur, quanto fuerit propinquioris sanguinis contagione pollutus.

Heic non exhibetur quidem distincta enumeratio graduum consanguinitatis vel affinitatis, inter quos non licet inire coniugium, formula est tamen loquendi adeo generalis ut per se comprehendat omnes gradus propinquitatis, qui soleant inter homines computari, limite tamen aliquo, infra quem haud liceret coniugia inire, coercitam fuisse penes Hispanos seriem generationum dubitare non sinit qui paulo post in Hispania floruit, Isidorus Hispalensis, qui consanguinitatem ad sextam generationem deducit (v. inf. sub Gregorio M.). Certo autem limite ex communi ratione cogitandi recepto, formula illa generalis Patrum Toletanorum, sicut

et Agathensium (Cf. s.) sensum determinatum induebat. Cf. quae dicemus post Gregorium M.

Adverte pariter quod haec formula: *usque quo affinitatis lineamenta generis successione cognoscit* non solum consanguinitatem, sed et proprie dictam affinitatem valet comprehendere eamque multiplicem.

EX CONCILIO AURELIANENSI

AN. 533.

Canon X. Nullus novercae suae idest uxori patris sui ulla copulatione iungatur. Quod si quis praesumpserit, noverit se anathematis supplicio feriendum.

Canon XI. Contracta matrimonia, accedente infirmitate, nulla voluntatis contrarietate solvantur. Quod si qui ex coniugibus fecerint, noverint se communione privandos.

Etsi infirmitas sit impotentia coeundi sive hanc inferat, si tamen est consequens, non solvit vinculum.

Canon XIX. Placuit ut nullus Christianus Iudaeam neque Iudaeus Christianam in matrimonio ducat uxorem: quia inter huiusmodi personas illicitas nuptias esse censemus. Qui si commoniti a consortio hoc se separare distulerint, a communionis gratia sunt sine dubio submovendi.

Cum separatio sine ulla spe reditus sub poena excommunicationis praecipitur, pronum est intelligere voluisse Patres has nuptias ut nullas haberi: illicitae proinde nuptiae haec sunt etiam invalidae. Sed lex non est universalis Ecclesiae, et particularis Gallicanae provinciae. Cf. en. Conc. Chalced. XIV. s. c.

EX CONCILIO ARVERNENSI

AN. 535.

Canon VI. Si quis Iudaicae pravitati iugali societate coniungitur et seu Christiana Iudaeo seu Iudaeus Christianae mulieri carnali consortio misceatur, quicumque horum tantum nefas admisisse dignoscitur, a Christianorum coetu absque convivio et communione Ecclesiae, cuius sociatur hostibus, segregetur.

Conf. can. XIX Conc. Aurelianensis 2. Sed canon recitatus forte spectat ad aliam Synodum Arvernensem 2. an. 549.

Canon XII. Si quis relictam fratris, sororem uxoris, privignam, consobrinam sobrinamve vel relictam patris atque avunculi, carnalis contagii crediderit consortio violandam et ausu sacrilego auctoritatem divinae legis ac iura naturae perruperit et cui caritatis ac pii affectus solatia exhibere debuerat, suorum hostis ac pudicitiae expu-

gnator vim inferre tentaverit, apostolicae constitutionis sententia feriat. Et quamdiu in tanto versatur scelere a christiano coetu atque convivio simulque Ecclesiae matris communione privabitur.

Cf. en. LXI. Conc. Agathens. s. c. Haec quoque patet nullas habitas fuisse huiusmodi nuptias, quae censentur perruptio auctoritatis divinae legis iurisque naturae, sacrilegus ausus, violatio propinquorum, pudicitiae expugnatio.

Canon XIII. Cum presbyteri atque diaconi sublimi dignitatis apice prorogantur, actibus omnino renuncient seculi et ad sacrum electi ministerium repudient carnale consortium ac permixtionis pristinae contubernium permutent germanitatis affectu et quisque ille est presbyter atque diaconus, divino munere benedictione percepta, uxoris prius suae frater illico efficiatur ex coniuge.

Lenius haec agitur cum presbyteris et diaconis ex coniugatis assumptis quam can. XXXVII. Conc. Epaonensis et can. XVI. Conc. Agathensis s. c.

EX EPISTOLA VIGILII

AD CAESARIUM EPISCOPUM ARELATENSEM AN. 538.

Gravis poenitentia imponitur Theodeberto regi, qui cum uxore fratris sui illicitum praesumpserat inire coniugium.

Etsi nondum verus Pontifex esset Vigilius, testis est tamen idoneus iuris vigentis in Ecclesia Romana.

EX CONCILIO AURELIANENSI

AN. 538.

Canon VII. Clerici, qui, cum uxores non haberent, benedictione suscepta (*post ordinationem scilicet*) coniugia crediderint eligenda, qui volentes absque ulla reclamazione in aetate fuerint legitima ordinati, cum ipsis mulieribus, quas acceperint, excommunicatione percillantur. Quod si invitus vel reclamans fuerit ordinatus, ab officio quidem deponatur, sed non a communione pellatur... De adulteriis autem honoratorum clericorum id observandum est, ut si quis adulterasse aut confessus fuerit vel convictus, depositus ab officio, communione concessa, in monasterio toto vitae suae tempore retrudatur.

Clerici, de quibus sermo est primo loco, non omnes indiscriminatim, sed qui in sacris ordinibus sint constituti, intelligendi sunt, iis enim tantum coniugium sub excommunicationis poena interdicti potest. Clerici autem honorati, sunt clerici in aliqua ecclesiastica dignitate locati. Non satis constat ex verbis huius canonis utrum hi Patres censuerint nullum esse coniugium ab illis clericis contractum.

Canon X. De incestis coniunctionibus ita quae sunt statuta servantur, ut his, qui aut modo ad baptismum veniunt aut (*quibus*) Patrum statuta sacerdotali praedicatione in notitiam antea non venerunt, ita pro novitate conversionis ac fidei suae credidimus consulendum, ut contracta hucusque huiusmodi coniugia non solvantur, sed in futurum quod de incestis coniunctionibus in anterioribus canonibus interdictum est observetur: id est ut ne quis sibi sub coniugii nomine sociare praesumat relictam patris (*quae scilicet noverca fuerit*), filiam uxoris (*quam haec nempe habuerit ex alio marito privignam*), relictam fratris, sororem uxoris, consobrinam aut sobrinam, relictam avunculi vel patruī. Quod si qui in hoc incesti adulterio potius quam coniugio fuerint sociati, quamdiu se non sequestraverint, a communione ecclesiastica repellantur.

Cf. can. XII. Conc. Arvernensis. Vides heic quoque Episcopos nihil de lege civili sollicitos esse, soliusque sacerdotalis praedicationis rationem habere, ut iis, qui illam ignoraverint aut qui recens conversi sunt ad fidem, valere permittant coniugia inita, ex quibus quaedam erant lege quoque romana prohibita.

Canon XVI. De raptoribus virginum consecratarum seu in proposito sub devotione viventium, id statuimus, ut si quis consecratae vel devotae idest religionem professae vim inferre praesumpserit, a communione ecclesiastica usque ad exitum repellatur, viatico tantum ei in infirmitatis periculo reservato. Quod si quae rapta dicitur, cum raptore habitare consenserit, et ipsa excommunicatione simili feriat. Quae forma et de poenitentibus ac viduis in proposito manentibus sub districtione ecclesiastica conservetur.

EX CONCILIO AURELIANENSI

AN. 541.

Cf. en. VI. Conc. Ilerdensis s. c. an. 524 et decretum IV ac V epist. Symmachi ad Caesarium an. 513 ac decretum XX Gelasii ad Episcopos Lucaniae an. 494.

Canon XXII. Nullus per imperium potestatis filiam competere (*scilicet sibi vindicare*) audeat alienam, ne coniugium, quod contra parentum voluntatem impie copulatur, velut captivitas iudicetur, sed sicut est prohibitum non admittatur. In his, qui perpetraverint excommunicationis severitas pro modo piaculi imponatur.

Libertas privatorum contra impotentem libidinem eorum, qui in sublimitate sunt, defenditur a Patribus. Coniugium contractum contra voluntatem parentum, impium appellatur.

Canon XXIV. Quaecumque mancipia sub specie coniugii ad

ecclesiae septa confugerint, ut per hoc credant posse fieri coniugium, minime eis licentia tribuatur, nec talis coniunctio a clericis defensetur... de qua re decernimus ut parentibus aut dominis propriis, prout ratio poscit personarum, accepta fide, excusati sub separationis promissione, reddantur: postmodum tamen parentibus atque dominis libertate concessa, si eos voluerint propria voluntate coniungere.

Pro coniugio servorum voluntas parentum aut dominorum postulatur ab his Patribus, quemadmodum vidimus a Basilio. Cf. ibi dicta ad en. XL.

EX CONCILIO AURELIANENSI

AN. 549.

Canon XIX. Puellae (*quae secundum statuta monasterii, in quo elegerint permanere, vestimenta religionis acceperint*) si deinceps sacra relinquentes loca, propositum sanctum seculi ambitione transcenderint, vel illae, quae in domibus propriis, tam puellae quam viduae commutatis vestibus convertuntur, cum his, quibus coniugio copulantur, ecclesiae communione priventur. Sane si culpam sequestratione sanaverint, ad communionis gratiam revocentur.

Idcirco professio religionis a feminis extra monasteria in domibus propriis apud Gallos adhuc licebat; culpa contracti coniugii sequestratione sananda docet nullum habitum fuisse tale coniugium.

EX CONCILIO PARIISIENSI

CIRC. AN. 557.

Canon IV. Nullus illicita coniugia contra praeceptum Domini sortiri praesumat, idest fratris relictam nec novercam suam relictamque patruī vel sororem uxoris suae sibi audeat sociare, neque nurus suae vel materterae coniugio potiat. Pari etiam conditione a coniugio amitae, privignae ac filiae privignae coniunctionibus praecipimus abstinere.

Canon V. Sacratarum etiam virginum neque per raptum neque per competitiones aliquas (*competitio vim quamdam significat sed potius moralem, sub specie iuris vel per auctoritatis abusum*) quisquam coniugia sortiatur. Similiter de earum erit coniunctionibus abstinendum, quae vestium commutatione tam viduae quam puellae religionem, poenitentiam aut virginitatem publica fuerint declaratione professae. Quod si contra interdictum quis venerit et sacerdotem suum audire neglexerit, et in praesenti a communione ca-

tholicae ecclesiae habeatur extraneus et in perpetuum anathemate feriatur.

Cf. en. XIX. Conc. Aurelianensis modo citati.

Canon VI. Nullus viduam neque filiam alterius, extra voluntatem parentum, aut rapere praesumat aut regis beneficio aestimet postulandam. Quod si fecerit, similiter ab ecclesiae communione semotus anathematis damnatione plectatur.

Cf. can. XVII. Conc. Aurelianensis s. c.

EX CONCILIO BRACARENSI

AN. 563.

Circa annum 560 in Constitutione Chlotarii Regis praecipitur c. VIII. *Sanctimoniales nullus sibi in coniugium audeat sociare.* Cf. Capitularia Regum Francorum edit. Balusii ad an. XL. 560.

Canon XI. Si quis coniugia humana damnat et procreationem nascentium perhorrescit, sicut Manichaeus et Priscillianus dixerunt, A. S.

EX CONCILIO TURONENSI

AN. 567.

Canon XII. Episcopus coniugem ut sororem habeat et in sancta conversatione gubernet domum omnem tam ecclesiasticam quam propriam, ut nulla de eo suspicio quaqua ratione consurgat...

Canon XV. Si qui in monasterio conversi sunt aut converti voverint, nullatenus exinde habeant licentiam evagandi nec, quod absit, ullus eorum coniugem ducere aut extranearum mulierum familiaritatem habere. Nam si, ut supra dictum est, uxorem duxerit, excommunicetur et de uxoris male sociatae consortio, etiam iudicis auxilio, separetur.

Monachorum, qui in monasterio conversi sint, coniugia irrita censentur.

Canon XX. Nos hoc sequentes, quod vel apostolus Paulus vel papa Innocentius (*ad Victricium*) statuit in canonibus nostris inferentes, statuamus observandum ut nullus sacratam Deo virginem, quae in honorem Christi vestem mutavit aut rapere aut competere aut sibi coniugem sociare praesumat: quia etiam lex romana constituit ut quicumque sacratam Deo virginem vel viduam fortasse rapuerit, si postea eis de coniunctione convenerint capitis sententia feriantur. (*Leg. I. cod. Theod. de. raptu vel matr.*).

Cf. decretum XII. Innocentii XVI. Conc. Aurelianensis an. 538. Lex, ad quam provocant Patres est lex Constantii, quam innovavit Iovinianus

auctam capitali supplicio. In cod. Theod. L. IX. Tit. XXV De Raptu L. I. *Si quis non dicam rapere, sed vel attentare, matrimonii iungendi causa, sacratas virgines vel invitas (an. vel viduas?) ausus fuerit, capitali sententia ferietur.*

Canon XXI. De incestis vero coniunctionibus censimus statuta canonum vetera non irrumpi... Propterea placuit etiam de voluminibus librorum pauca perstringere et canonibus inserere ut excepta lectio de alijs libris in unum recitetur ad populum. Sic enim Dominus locutus est levit. XVIII. 7. Turpitudinem patris tui et turpitudinem matris tuae non discooperies... (*usque ad 20 v. inclusive*). Itemque ait sacra sententia legum (*cod. Theod. de incestis nuptiis l. 3^a*), quae in hac explanatione omni homini tam docto quam indocto aperta est ut quisquis aut sororis aut fratris filiam aut ulterioris gradus consobrinam aut fratris uxorem sceleratis sibi nuptiis iunxerit, huic poenae subiaceat ut de tali consortio separetur. Item alia (*ibid. l. 4^a*): quaecumque mulier sororis suae maritum post mortem illius acceperit, vel si quis ex viris mortua uxore sororem eius alijs nuptiis sibi coniunxerit, noverit tali consortio se esse notabilem (*Tum referuntur canones ex synodo Aurelianensi 1° can. XVIII. Epaonensi XXX et Arvernensi XII s. c.*) Subdit: Nos hoc quod patres nostri statuerunt, in omnibus roboramus.

EX CONCILIO MATISCONENSI

AN. 581.

Canon XII. De puellis vero, quae se Deo voverint et praeclarae decore aetatis ad terrenas nuptias transierint, id custodiendum esse decrevimus, ut si qua puella voluntarie aut parentibus suis rogantibus, religionem professa vel benedictionem fuerit consecuta et postea ad coniugium vel illecebras seculi, quod potius stuprum est quam coniugium iudicandum, transgredi praesumpserit, usque ad exitum, cum ipso, qui se huiusmodi consortio miscuerit, communionem privetur.

Cf. en. LII. Conc. Arelat. an. 443.

EX CONCILIO LUGDUNENSI

AN. 583.

Canon III. Puellae, quae conniventia parentum suorum se voluntarie dedicaverint et intra monasterium puellarum conclusionem elegerint et se de eodem monasterio, quacumque animi levitate aut vilitate corporis, extra captivitatis incursum, voluntate sua subtraxerint et de conversatione religiosa, cuiuscumque vocationis spiritu,